

Suomalaiset ansaitsevat vastuullisen sosiaali- ja terveydenhuolto-uudistuksen

Suomalainen sosiaali- ja terveydenhuolto tarvitsee vastuullisen kokonaisuudistuksen. Pienillä pin-taremonteilla ja näennäismuutoksilla ongelmat eivät ratkea. Kataisen hallitus on alistanut horjuvat sosiaali- ja terveystaloudelliset linjauksensa keskittävälle suurkuntapyrkimyksilleen. Tämä tie johtaa väistämättä umpikujaan.

Keskustan vaihtoehto lähtee kansalaisille tärkeiden palvelujen saavutettavuuden ja saatavuuden turvaamisesta. Tämä edellyttää koko terveydenhuollon ja vaativimpien sosiaalipalvelujen hoitamista kuntien tiivistyvässä yhteistyössä maakunnittain. Keskustan kotikunta-maakuntamallissa nämä palvelut järjestetään pääsääntöisesti nykyisten sairaanhoitopiirien puitteissa. Hyvää ja toimivaa sairaanhoitopiirijärjestelmäämme ei saa romuttaa, vaan sitä pitää hyödyntää uuden rakentamisessa.

Hallituksen on pysäytettävä umpikujaan ajautuneet kunta- ja sote-uudistuksensa. Tämä tarkoittaa luopumista sairaanhoitopiirien lakkauttamisesta ja isäntäkuntamallin ajamisesta. Uudistus on aloitettava parlamentaarisella valmistelulla. Ensimmäisenä vaiheena kohti aitoa sote-uudistusta perusterveydenhuolto ja vaativampi sosiaalitoimi siirretään kunnilta sairaanhoitopiirien järjestämisvastuulle. Tällä askeleella uudistusta pystytään viemään eteenpäin jo tällä vaalikaudella ja se saadaan järkeville raiteille.

Toinen vaihe kohti kotikunta-maakuntamallin mukaista ratkaisua tehdään seuraavalla vaalikaudella. Silloin tehdään sosiaali- ja terveystalouden kokonaisuudistus, jossa hallinnon lisäksi ratkaistaan rahoitus, eri toimijoiden välinen työnjako, tietojärjestelmien yhteensovittaminen ja muut oleelliset uudistukseen liittyvät kysymykset.

Keskustan ratkaisu sosiaali- ja terveystalouden uudistamiseksi tarkoittaa kuntalaisille aitoa valinnanmahdollisuutta palveluissa ja lääkärille pääsyä omassa kotikunnassa. Lähipalveluilla turvataan se, että kansalaiset saavat palvelunsa kohtuullisessa ajassa. Vaikka järjestämisvastuu on maakunnalla, palveluja voivat tuottaa niin julkiset toimijat, yritykset kuin kolmas sektorikin.

Sosiaali- ja terveystalouden järjestämisen kokonaisremontti vaatii rinnalleen rahoituksen uudistamista. Keskusta on ainoana puolueena esittänyt ratkaisun myös tähän: on siirryttävä yksikanavaisen rahoitusmalliin, jossa järjestämisvastuussa olevalle maakunnalle kootaan varat nykyisistä kuntien valtionosuuksista, kuntien maksuosuudesta, asiakasmaksuista ja sairausvakuutuskorvauksista.

Keskustan vaihtoehto sosiaali- ja terveystalouden uudistamiseksi on myös tärkeä osa julkisen talouden tasapainottamista. Kyse on miljardiluokan ratkaisusta, jolla voidaan samaan aikaan pienentää kestävyysvajetta ja parantaa palveluja.

Punakynämeiningin sijaan palvelujen aitoa uudistamista

Hallitus esitti rakennepaketissaan kuntien tehtävien karsimista miljardilla eurolla. Keskustan mielestä ratkaisu ei voi perustua pelkästään punakynämenetelmään, jossa viivoja vedetään yksittäisten tehtävien yli. Tällainen toiminta kohdistuisi etenkin sosiaali- ja terveystalouteihin, joiden osuus

kuntien ja kuntayhtymien menoista on noin puolet. ”Likainen työ” eli näiden päätösten käytännön toteutus jäisi kuntapäätäjille.

Keskusta katsoo, että punakynämeiningin sijasta on ”mentävä tehtävien sisään” ja sitä kautta uudistettava aidosti palveluja. Ratkaisut löytyvät muun muassa panostamalla terveyden edistämiseen ja ongelmien ennaltaehkäisyyn, tietojärjestelmien uudistamiseen sekä henkilöstön riittävyyteen, työhyvinvointiin ja työnjaon kehittämiseen. Keskustan kotikunta-maakuntamalli antaa tälle hyvät lähtökohdat.

Keskusta kannattaa uutta vapaakuntakokeilua. Sen kautta voidaan saada arvokkaita kokemuksia, kuinka hyvin mahdollisuus organisoida toimintojaan nykyistä joustavammin ilman tarkkoja normituksia voisi vähentää kuntien kustannuksia ja parantaa palveluja.

Kunta-valtio –suhteen luottamus on palautettava

Kataisen hallituksen kuntapolitiikka on täynnä ristiriitaisuuksia. Vaihtoehdottoman uudistuslinjansa hyödyistä hallitus ei ole kyennyt esittämään laskelmia eikä muitakaan arvioita. Kunnille on lisätty vuosittain uusia velvoitteita samalla, kun hallitus on leikannut rahoitusta historiallisen suurilla summilla. Rakennepaketissaan hallitus esittää vaateita tehtävien karsimislistoista, mutta samaan aikaan se on lisäämässä kuntien tehtäväkuormaa jopa 400 miljoonalla eurolla. Lisäksi valtio on ilmoittanut luopuvansa TE-palveluista paikallistasolla. Tällöin vastuu ja kustannukset työttömyydestä kaatuvat kuntien niskoille. Keskusta edellyttää, että valtio pitäytyy säilyttämästä kunnille uusia tehtäviä, elleivät ne paranna kustannustehokkuutta kunnissa.

Keskusta edellyttää myös perustuslain suojaaman kuntien rahoitusperiaatteen seurannan selkiyttämistä. Tämä tarkoittaa sen systemaattista seuraamista, että valtion kunnille antamat tehtävät ja niihin käytettävissä olevat resurssit ovat tasapainossa. Kunnilla pitää olla todelliset edellytykset suoriutua tehtävistään.

Kunnille ja kuntapäätäjille on sysätty päävastuu julkisen talouden tasapainottamisesta. Jopa puolet hallituksen menosäästöistä on kohdistettu kuntien valtionosuuksiin. Tämä johtaa kuntien eriarvoistumiseen ja velkaantumiseen, kuntalaisten verotaakan kasvamiseen sekä palvelujen laadun heikkenemiseen. Keskusta vaatii, että vuoden 2014 valtion budjetissa näille peruspalveluihin kohdistuville leikkauksille laitetaan stoppi.

Kataisen hallituksen kuntapolitiikka on ollut poukkoilevaa ja ylimielistä. Kuntia pidetään epätietoisuuden tilassa, uhkaillaan pakkoliitoksilla ja rasietaan erilaisilla selvityksillä. Kaikki tämä vaikeuttaa kuntien omaa kehittämis- ja uudistustyötä. Viimekätisinä kärsijöinä ovat ne heikoimmassa asemassa olevat kuntalaiset, jotka eniten palveluja tarvitsevat.

Kuntien ja valtion välinen luottamus on pahasti rapautunut. Kuntaliiton keväällä 2013 julkaiseman Osaava kunta –tutkimuksen mukaan kukaan tutkimukseen vastanneista kuntapäätäjistä ei katsonut kunta-valtiosuhteen olevan kuntien kannalta vahvuustekijä.

Keskusta edellyttää, hallitus aloittaa välittömästi toimet kuntien ja valtion välisen luottamuksen palauttamiseksi. Se vaatii kuntien todellista kuuntelemista, ennustettavaa ja pitkäjänteistä kuntapolitiikkaa, kuntien tehtävien ja niiden rahoituksen tasapainoon saattamista ja pakkoliitoksilla uhkailun lopettamista.